

Економічна теорія та історія економічної думки

УДК 338.2

ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ ЯК ОСНОВНИЙ МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ ПОКАЗНИК

Бондарчук О.М. к.т.н., доцент кафедри економіки, організації та управління підприємствами, **Куценко А.В.**, здобувач Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна.

Вступ. Валовий внутрішній продукт (ВВП) вимірює вартість продукції та послуг, вироблених на території даної країни за визначений період, незалежно від того, знаходяться чинники виробництва у власності громадян даної країни або належать іноземцям. За допомогою нього можна простежити динаміку розвитку економіки країни та порівняти її досягнення з іншими державами. Це не просто показник, а індикатор соціально-економічного рівня розвитку країни [1, с. 51]. Для визначення рівня соціального захисту громадян зі сторони держави та добробуту населення також використовують показник ВВП у розрахунку на душу населення. За допомогою статистичного аналізу можливо визначити, за величиною вказаних показників, перспективи економічного розвитку та чинники, що на нього впливають [2, с. 39].

Мета роботи полягає у дослідженні динаміки ВВП України, а також здійснення аналізу ВВП України в порівнянні з іншими країнами.

Матеріали та методи. Для цього дослідження використовувалися теоретичні методи аналізу та узагальнення. Питанням оцінки динаміки ВВП та його розвитку присвячені наукові роботи багатьох вчених, зокрема В. Геєця, А. Гальчинського, І. Багратяна, О. Дзюблюка, І. Манцурова, М. Савлука, А. Савченка, Л. Петкова та ін. Необхідність вивчення та аналізу даного питання визначається необхідністю пошуку шляхів відновлення економіки та її зростання.

Результати. Показник ВВП характеризує можливості економіки щодо забезпечення добробуту населення в трьох аспектах [3, с. 48]:

1) ефективність розподілу виробництва на продукти проміжного та кінцевого призначення;

2) структуру кінцевого попиту (споживання, накопичення, внутрішньо торговельного обороту);

3) первинні доходи.

Розрізняють номінальний та реальний ВВП. Перший показник вимірюється в номінальних цінах, тобто цінах, які представлені в поточному році, другий вимірюється в базових цінах. Номінальний ВВП показує як змінилися ціни, реальний – як змінився об'єм виробленої продукції. Динаміка зазначених показників представлена в табл. 1 та рис. 1 [4].

Таблиця 1

ВВП України, млрд. грн.

Рік	Номінальний ВВП	Реальний ВВП	Відхилення реального від номінального	
			млрд. грн.	%
2012	1408,889	1304,064	-104,825	-7,4
2013	1454,931	1410,609	-44,322	-3,0
2014	1566,728	1365,123	-201,605	-12,9
2015	1979,458	1430,290	-549,168	-27,7
2016	2383,182	2034,430	-348,752	-14,6
2017	2982,920	2445,587	-537,333	-18,0
2018	3558,706	3083,409	-475,297	-13,4
2019	3974,564	3675,728	-298,836	-7,5

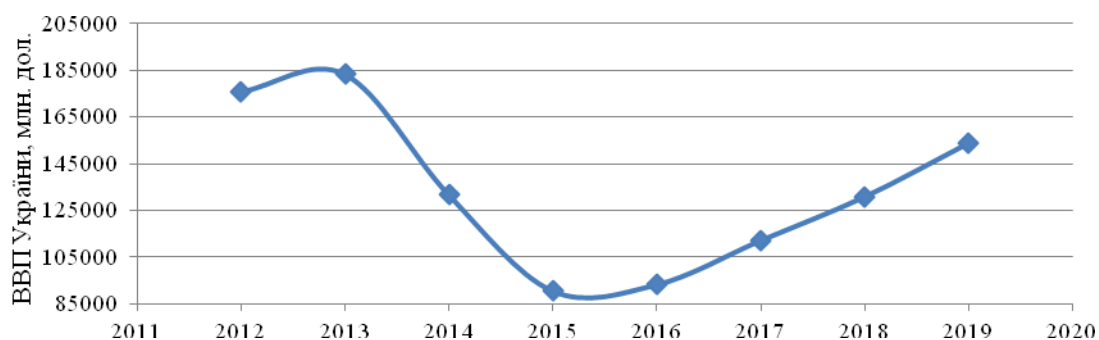

Рис.1 – Динаміка номінального ВВП України, млн. дол.

З табл. 1 видно, що номінальний ВВП України в продовж 2012-2019 рр. зростає, тоді як реальний ВВП мав іншу динаміку. Так, наприклад, номінальний ВВП в 2014 р. збільшився в порівнянні з 2013 р., тоді як реальний ВВП зменшився. Такі невідповідності, коли номінальний ВВП зростає, а реальний падає, відбуваються внаслідок інфляції у зв'язку зі зростанням цін на

товари та послуги з одночасним скороченням обсягів виробництва та відповідно споживанням цих товарів. В результаті знижується купівельна спроможність населення і знижується рівень життя. Динаміка ж доларового еквіваленту ВВП України демонструє провал в 2015-2016 року, що підтверджується і найбільшим рівнем зниження номінального ВВП порівняно з реальним в 2015 році на 27,7%.

ВВП на душу населення є мірою випуску продукції на душу населення в доларах постійної купівельної спроможності, при цьому нівелюється вплив інфляційних процесів. Вищий реальний ВВП на душу населення є показником вищого рівня життя. Зіставляючи ці показники у різних країнах, можна визначити рівень їх розвитку, а також дізнатися до якої категорії вони відносяться – до розвинених країн, чи до країн, що розвиваються [3, с. 46].

В табл. 2 відображені дані про рівень ВВП на душу населення України в якій можна побачити, що хоча номінальний ВВП на душу населення постійно збільшується в порівнянні з попереднім роком, його доларовий еквівалент в 2014 та 2015 роках зменшився. Це можна пояснити тим, що у 2014 р. відбулося значне прискорення темпів падіння промислового виробництва, яке за підсумками року становило 10,2%. Негативну динаміку продемонстрували всі основні агреговані види промислової діяльності: скорочення обсягів виробництва у добувній промисловості і розробленні кар'єрів становило 13,7%, переробній промисловості – 9,3%, постачанні електроенергії, газу, пари і кондиційованого повітря – 6,6%. Такий тренд багато в чому був зумовлений падінням виробництва у Донецькій та Луганській областях (на 31,5% і 42% відповідно у 2014 р.). Падіння обсягів виробництва у поточному році також можна пояснити зменшенням попиту, що викликане зниженням рівня купівельної спроможності населення. Стрімка інфляція на тлі девальвації гривні підірвала доходи населення, відповідно, вдарила по торгівлі, по інвестиціям, що не могло не відбитися на макроекономічних показниках, зокрема на зменшенні обсягів виробництва [5].

Таблиця 2

Динаміка ВВП України на душу населення 2012-2019 рр.

Рік	Номінальний ВВП,		Зміна порівняно з попереднім роком, %	
	грн./особу	дол./особу	в грн.	в дол.
2012	30912,5	3856,8	+7,3	+8,0
2013	31988,7	4030,3	+3,5	+4,5
2014	35834,0	3014,6	+12,0	-25,2
2015	46210,2	2115,4	+29,0	-29,8
2016	55853,5	2185,9	+20,9	+3,3
2017	70224,3	2640,3	+25,7	+20,8
2018	84192,0	3095,2	+19,9	+17,2
2019	94589,8	3659,8	+12,4	+18,2

Не менший інтерес представляє дослідження з порівняння величин макроекономічних показників різних країн не тільки для визначення рейтингового місця України, а й можливих заходів щодо покращення становища. В табл. 3 приведені показники темпів зростання ВВП України, США, Польщі, Японії, Німеччини з 2012 по 2019 рр. Дані в ній дають змогу отримати порівняльний аналіз динаміки ВВП України та ВВП провідних країн світу. Рівень ВВП на кожного громадянина України у 2019 р. знизився у зіставленні з 2010 р. на 5,1%.

Таблиця 3

Результати порівняння ВВП на душу населення різних країн світу, дол. [4, 6]

Рік	Україна	Польща	Німеччина	США	Японія
2012	3857	23833	43359	51563	37214
2013	4030	24705	44994	53072	39008
2014	3015	25608	47011	55025	39227
2015	2115	26843	47622	56849	40448
2016	2186	28286	50574	58017	39982
2017	2640	30154	53255	60106	40872
2018	3095	32527	55059	63056	42052
2019	3660	34484	56226	65254	43194
Зміна, % за аналізований період	-5,1	+44,7	+29,7	+26,6	+16,1

ВВП на душу населення в Україні набагато нижчий, ніж в інших країнах, що наведені в таблиці, відповідно умови та рівень життя також є нижчими. На це є ряд причин, незважаючи на значний природній та людський потенціал, приватизацію більшості виробничого потенціалу країни, численні міжнародні кредити, які були освоєні владою протягом останніх 20 років, виробничі

потужності України не були модернізовані, об'єкти промисловості набули високого ступеня зношення. Здебільшого вітчизняна продукція галузей переробки втратила конкурентоспроможність на міжнародному ринку товарів, а широкий внутрішній попит значною мірою забезпечують імпортні товари. Також чималий вплив мали й інші фактори: несприятливі політико-економічні умови, слабка економічна динаміка, значні боргові зобов'язання, тривалий військовий конфлікт, низька інвестиційна привабливість, недовіра до органів державного управління, високий рівень корупції, негативні оцінки світових рейтингових агентств щодо перспектив розвитку економіки України [5, с. 166].

Висновки. На рівень ВВП країни впливають багато факторів як внутрішніх так і зовнішніх. Це й інфляційні процеси, і кількість наявної пропозиції на ринку, і зовнішні конфлікти між державами, воєнні дії. В Україні показник ВВП мав тенденцію до зростання в номінальних цінах, але на справді рівень ВВП в дол. США знизилася в 2019 р. в порівнянні з 2012 р. Країні необхідно провести ряд макроекономічних реформ для того, аби покращити своє становище на міжнародному ринку і забезпечити можливість розвиватися.

Список літератури

1. Стеблянюк І.О. Валовий внутрішній продукт України: просторова та структурна динаміка. *Економіка і держава*. 2015. №11. С. 51-54.
2. Круш П.В., Тульчинська С.О. Макроекономіка: навч. посібник. Київ: ЦУЛ. 2008. 328 с.
3. Моторина Р.М. Економічна статистика: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2005. 362 с.
4. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України.
URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp>.
5. Фатюха Н.Г., Макушина Т.П. Аналіз динаміки ВВП України. *Ефективна економіка*. 2015. №12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4634>
6. Валовий внутрішній продукт на душу населення.
URL: <https://svspb.net/danmark/vvp-stran-na-dushu-naselenija.php>